

II. GƏLİRİN ƏLDƏ EDİLMƏSİ İLƏ BAĞLI XƏRCLƏR

Hansı xərcləri gəlirdən çıxmaq olar?

Vergi Məcəlləsinin 108-ci maddəsinə əsasən Vergi Məcəlləsinin X fəslinə uyğun olaraq gəlirdən çıxılmayan xərclərdən başqa golirin əldə edilməsi ilə bağlı olan bütün xərclər, həmçinin qanunla nəzərdə tutulmuş icbari ödənişlər gəlirdən çıxılır.

"Gəlirin əldə edilməsi ilə bağlı bütün xərclər" dedikdə nə başa düşülməlidir?

Vergi Məcəlləsinin 13.2.37-ci maddəsinə əsasən **sahibkarlıq fəaliyyəti** - şəxsin müstəqil sırtda, öz riski ilə həyata keçirdiyi, əsas məqsədi əmlak istifadəsindən, malların təqdim edilməsin-

dən, işlər görüləmsindən və ya xidmətlər göstəriləmsindən mənşət götürülməsi olan fəaliyyətidir.

Bu zaman **mənşət** dedikdə, vergi ödəyicisinin gəliri (vergidən azad edilən gəlirdən başqa) ilə Vergi Məcəlləsinin X fasilində göstərilən, gəlirdən çıxılan xərc arasındaki fərqlişə düşülür.

Vergi Məcəlləsinin 13.2.27-ci maddəsinə əsasən **qeyri-kommersiya fəaliyyəti** - məqsədi gəlir götürmək olmayan və əldə etdiyi gəliri yalnız öz nizamnamə məqsədləri üçün istifadə etməyi nəzərdə tutan qanunla qadağan edilməyən fəaliyyətin həyata keçirilməsidir, əks halda bu fəaliyyət kommersiya fəaliyyəti sayılır.

Bələliklə, vergi qanunverciliyi istənilən fəaliyyəti iki istiqamətdə təsnifləşdirir:

- sahibkarlıq (kommersiya) fəaliyyəti, yəni gəlir əldə etməyi nəzərdə tutan fəaliyyət;
- qeyri-sahibkarlıq (qeyri-kommersiya) fəaliyyəti, yəni gəlir əldə etməyi nəzərdə tutmayan fəaliyyət.

Göründüyü kimi fəaliyyət növlərini vergitutma baxımından təsnifləşdirmək üçün əsas məyar gəlir (mənşət) əldə etmək məqsədinin olub olmamasıdır. Bu zaman gəlir (mənşət) dedikdə elə daxilolma başa düşülür ki, həmin vəsait vergiləri ödədikdən sonra təsisçilərin (iştirakçıların) tam sərəncamına verilir. Əgər müəssisənin fəaliyyəti gəlir əldə etməyə yönəlmirsə və hər hansı daxilolmalar yalnız təşkilatın nizamnaməsində nəzərdə tutulmuş qeyri-kommersiya məqsədləri nə sərf olunursa, onda belə fəaliyyət qeyri-kommersiya fəaliyyətidir. Təbii ki, belə fəaliyyət çərçivəsində çəkilmiş istənilən xərc da qeyri-kommersiya xərci hesab olunmalıdır. Lakin əgər təşkilatı fəaliyyətinin məqsədi gəlir əldə etməkdən və istənilən daxilolmalar müvafiq vergilər ödənilədikdən sonra təsisçilərin (iştirakçıların) tam sərəncamına keçirilsə, onda belə fəaliyyət kommersiya fəaliyyətidir.

Bələliklə, vergi qanunverciliyində gəlir (mənşət) sahibkarlıq (kommersiya) fəaliyyətinin son maliyyə nəticəsi kimi başa düşülür. Bu isə o deməkdir ki, **sahibkarlıq (kommersiya) fəaliyyəti çərçivəsində çəkilmiş bütün xərclər gəlin əldə edilməsi məqsədini güdən, başqa sözlə desək, gəlin əldə edilməsi ilə bağlı olan xərclərdir**.

Bununla belə, yadda saxlamاق lazımdır ki, gəlin götürülməyən xərclər vergitutma məqsədləri üçün tanınma bilməz. Məsələn, xərab olduğuna və ya istifadə müddəti ötdüyü üçün util edilmiş mallara çəkilmiş xərc vergitutma məqsədləri üçün xərc hesab edilmir.

Hansı xərcləri gəlirdən çıxməq olmaz?

Gəlirdən çıxılması na icazə verilməyən xərclərin siyahısı Vergi Məcəlləsinin 109-cu maddəsində verilmişdir:

- **Əsas vəsaitlərin alınmasına və qurulmasına çəkilən xərclər və kapital xarakterli digər xərclər.**

Bələ xərclər 08 sayılı "Kapital qoyuluşları" hesabında uçota alınan aşağıdakı xərclər addır:

- müəssisənin mülkiyyətinə aid edilən torpaq sahələrinin əldə edilməsi üzrə xərclər;
- müəssisənin mülkiyyətinə aid edilən təbiətdən istifadə obyektlərinin əldə edilməsi üzrə xərclər;
- əsasi tikinti üzrə smetalarda, maliyyə-smeta hesablamları və titul siyahılarda bina və qurğuların inşası, avadanlığın quraşdırılması üzrə xərclər, quraşdırılmağa verilmiş avadanlığın dəvəti və digər xərclər (tikintinin təsərrüfat və ya podrat əsaslı ilə aparılmasından asılı olmayıraq);
- quraşdırılması tələb olunmayan avadanlıq, maşın, alət, inventar və digər əsas vəsait ob-

yeğtlərinin əldə edilməsi üzrə xərclər;

- qeyri-maddi aktivlərin əldə edilməsi üzrə xərclər;
- əsas sürüyo keçirilən cavan məhsuldar və iş heyvanlarının təsərrüfatda böyüdüləməsi ilə əlaqadardır xərclər;
- daşınma xərcləri də daxil edilməklə əsas sürü üçün yaşı və iş heyvanlarının əldə edilməsi üzrə xərclər;
- kapital qoy ul işu3<arakterli digər xərclər.

• **Qeyri-kommersiya fəaliyyəti ilə bağlı olan xərclər.**

Vergi Məcəlləsinin 13.2.27-ci maddəsinə əsasən qeyri-kommersiya fəaliyyəti məqsədi - gəlir götürmək olmayan və əldə etdiyi gəliri yalnız öz nizamnamə məqsədləri üçün istifadə etməyi nəzərdə tutan qanunla qadağan edilməyən fəaliyyətin həyata keçirilməsidir, əks halda bu fəaliyyət kommersiya fəaliyyəti sayılır.

Bələliklə, əgər kommersiya müəssisəsi sahibkarlıq fəaliyyəti ilə yanaşı qeyri-kommersiya fəaliyyətini də həyata keçirirsə, məsələn, uşaq bağıçası, poliklinika, yataqxana, yaşayış binası, klub və s. saxlayırsa, onda belə bölmələrin saxlanılması ilə bağlı xərclər sahibkarlıq fəaliyyətindən əldə edilməş gəlirdən çıxmır.

• Əyləncə və yemək xərcləri, habelə işçilərin mənzil və digər sosial xarakterli xərcləri. Sahibkarlıq fəaliyyəti əyləncə və ya sosial xarakterli daşıyan vergi ödəyicisinin xərcləri bu cür fəaliyyət çərçivəsində çəkilir, müvafiq olaraq əyləncə və sosial xərclər gəlirdən çıxır.

Bələ xərclərə, xüsusən aşağıdakilar addır:

- şicilər pulsuz yemək verilməsi üzrə xərclər;
- işçilər üçün mənzil alınması üzrə xərclər;
- işçilər üçün kiraya haqqının ödənilməsi üzrə xərclər;
- işçilərin sanatoriyalara, ağlamlıq mərkəzlərinə göndərilməsi üzrə xərclər;
- bayram günlərinin, yubileyrlərin qeyd edilməsi ilə bağlı xərclər və s.
- **Fiziki şəxsin fərdi istehlakla və ya əmək haqqının alınması ilə bağlı olan xərcləri gəlirdən çıxılmır.**

Bu norma hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslər addır. Fiziki şəxs-sahibkarın şəxsi istehlakla bağlı xərcləri həmin şəxsin sahibkarlıq fəaliyyətindən əldə etdiyi gəlirdən çıxıla bilməz. Həmçinin fiziki şəxs-sahibkar özünün sahibkarlıq fəaliyyəti çərçivəsində əmək haqqı ala bilməz, çünki o, eyni zamanda işə göttürən və işi sıfətində çıxış edə bilməz.

Gəlirdən çıxılmasına tamamilə yol verilməyən bu xərclərdən başqa bir sıra xərclərin gəlirdən çıxılması məhdudlaşdırılır. Məsələn, faktiki ezməyyə xərclərinin Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetin tərəfindən müəyyənləşdirilən normadan artıq olan hissəsi gəlirdən çıxmır, hər il üçün gəlirdən çıxılmalı olan tamir xərclərinin məbləği Vergi Məcəlləsinin 115-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş hədd ilə məhdudlaşdırılır.

Kassa metodunun tətbiqi şəraitində xərclərin çəkilmə vaxtı

Vergi Məcəlləsinin 133-cü maddəsində tətbiq olunmuş ümumi normaya əsasən kassa metodunu tətbiq edən müəssisələrdə xərcin çəkildiyi vaxt vasaitin faktiki olaraq ödənildiyi vaxt heç olmur.

Vergi öðayıcısı pul vasaitini öðeyirsa, naðd pul vasaitinin öðenildiyi, naðdsız öðemədə isə vergi öðayıcısının pul vasaitinin köçürülməsi haqqındaki tapşırığının bank tərəfindən alındığı vaxt xərcin çəkildiyi vaxt sayılır.

Vergi öðayıcısı qarşısında maliyyə öhdəlikləri ləğv edildiyi və ya öðenildiyi halda (qarşılıqlı hesablaşmalar aparıldıqda və saira bu kimi hallarda), öhdəliyin ləğv edildiyi və ya öðenildiyi vaxt xərcin çəkilməsi vaxt sayılır.

Borc öhdəlikləri üzrə faizlər öðenilərkən və ya əmlakin icarəyə götürülməsi müqabilində öðəmə həyata keçirilərken, əgər borc öhdəliyinin və ya icarə müqaviləsinin müddəti bir neçə hesabat dövrünü şəhər edirsa, hesabat ilində gəlirdən çıxılmalı olan və faktiki öðenilen faizlərin (icarə haqqının) məbləği həmin il üçün hesablanan faizlərin (icarə haqqının) məbləği deməkdir.

Misal. Müəssisə istehsal sahəsini icarəyə götürmişdir. İcarə müqaviləsi 2017-ci il noyabrın 1-dən 2018-ci il oktyabrın 31-nə kimi hayvanmışdır. İcarə haqqı hər ay üçün 1.180 manat (o cümlədən ƏDV- 180 manat) məbləğində müəyyən edilmişdir.

2017-ci ildə göstərilmiş icarə xidmətinə görə icarə haqqı aşağıdakı tarixlərdə öðenilmişdir:
1 dekabr 2017-ci il tarixində -1.180 manat (2017-ci ilin noyabr ayı üçün icarə haqqı);
8 yanvar 2018-ci il tarixində -1.180 manat (2017-ci ilin dekabr ayı üçün icarə haqqı).

Bu halda müəssisə 2017-ci ilin bəyannaməsinə yalnız noyabr ayı üçün öðenilmiş icarə haqqını (1.000 manat) daxil edəcəkdir, çünki dekabr ayının icarə haqqı növbəti ildə öðenilmişdir.

Hesablama metodunun təbliği şəraitində xərclərin çəkilmə vaxtı

Vergi Məcəlləsinin 136-cı maddəsində təsbit olunmuş ümumi normaya əsasən hesablama metodunu təbliğ edən müəssisələrdə xərcin çəkildiyi vaxt aşağıda sadalanan şərtlərin hamisindən edildiyi vaxt sayılır:

1. vergi öðayıcısı birmənalı olaraq maliyyə öhdəliklərini qəbul edir;
2. maliyyə öhdəliklərinin məbləği dəqiq qiymətləndirilir;
3. əqddə və ya müqavilədə iştirak edən bütün tərəflər əqd və ya müqavila üzrə özlərinin bütün öhdəliklərini yerinə yetirmişlər, yaxud müvafiq məbləğlər qeyd-şərtlərə öðənilməlidir.

Ümumi normanın yuxarıda göstərilən birinci şərtində verilən "maliyyə öhdəliyi" anlayışı həmin maddədə əlavə şərh olunur.

Həmin şərhə əsasən "maliyyə öhdəliyi" əqdə və ya müqaviləyə müvafiq surətdə qəbul edilən elə öhdəlikdir ki, onun yerinə yetirilməsindən ötrü əqdin və ya müqavilənin digər iştirakçısı pul şəklində və ya digər şəkildə müvafiq vəsait verməli olsun.

Bu izahatdan anlaşırlı ki, heç də istənilən hər hansı öhdəlik maliyyə öhdəliyi kimi qəbul oluna bilməz. Maliyyə öhdəliyinə əsasən muzd (haqq) ödəmək, əmlak vermək, mal göndərmək, iş yerinə yetirmək xidmət göstərmək, hüquq vermək kimi öhdəliklər aid edilməlidir.

Lakin yuxarıda sadalanan öhdəliklər yalnız o zaman maliyyə öhdəlikləri kimi qəbul edilə bilər ki, onların dəyər ifadəsində qiymətinin müəyyənləşdirmək mümkün olsun. Bunu hesablama metodu üzrə xərclərin müəyyənləşdirilməsinin yuxarıda göstərilən ikinci şərti teləb edir.

Bunu da qeyd etmək lazımdır ki, bir tərəfin maliyyə öhdəliyinin "dəyeri" heç də həmişə digər tərəfin əldə etdiyi galırın dəyeri ilə üst-üstə düşmür. Məsələn, bir tərəf digər tərəfa müəyyən güzəştlər (hüquqlar) vermek öhdəliyi götürə bilər. Bu zaman ola bilər ki, bu güzəştləri (hüquqları) alan tərəfdə bu öhdəliyi qiymətləndirmək və galır kimi uçota almaq mümkün olsun, həmin öhdəliyi götürən tərəfdə isə mümkün olmasın.

Hesablama metodu üzrə xərclərin müəyyənləşdirilməsinin yuxarıda göstərilən üçüncü şərti teləb edir ki, müqavila (əqd) üzrə tərəflərin üzərlərində götürüldükli bütün öhdəliklər yerinə yetirilmiş olsun və öhdəliklərin natama yerinə yetirilməsi xərcin çəkildiyinə dələlət etmir.

Borc öhdəliyi üzrə faizlər və ya əmlakin icarə haqqı öðenilərkən borc öhdəliyi və ya icarə müqaviləsi üzrə öðənişin müddəti bir neçə hesabat dövrünü şəhər edirə, xərc hamisə hesabat dövrleri üzrə onun hesablanması qaydasına müvafiq surətdə bölüşdürülr. Bu zaman öðənişin nə zaman həyata keçirilməsinin əhəmiyyəti yoxdur.

Misal. Müəssisə istehsal binasını icarəyə götürmişdir. İcarə müqaviləsi bir il müddətinə (2017-ci il sentyabrın 1-dən 2018-ci il sentyabrın 1-dək) bağlanmışdır. İcarə haqqı hər təqvim ayı üçün 1.180 manat (o cümlədən ƏDV - 180 manat) müəyyən edilmişdir. Beləliklə, illik icarə haqqı aşağıdakı məbləği təşkil edir:

$$1.180 \times 12 \text{ ay} = 14.160 \text{ manat (o cümlədən } \text{ƏDV}-2.160 \text{ manat)}$$

Bu misalda icarə haqqının 2017-ci ildə öðənilib öðənilməməsi heç bir əhəmiyyət kəsb etmir. 2017-ci ilin 4 ayına düşən icarə haqqı məbləği (ƏDV çıxımlaqla) 2017-ci ilin xərclərinə aid edilir:
1.180 x 4 ay = 4.720 manat (o cümlədən, ƏDV - 720 manat)

Bayannamənin 221 «Malların təqdim edilməsi (islərin görülməsi və xidmət göstərilməsi) üzrə xərclər» sətrinin A4 xanalarında (hər xanada bir rəqəmle) 221.1-221.15 altşərtlərinin A4 xanalarında göstərilmiş məbləğlərin cami (221.1 +221.2 + 221.3 + 221.4 + 221.5 + 221.6 + 221.7+ 221.8+ 221.9+ 221.10 + 221.11+ 221.12+ 221.13+ 221.14+ 221.15) yazılır.

221.1 «Əmək haqqı» və ona bərabər tutulan öðənişlər sətrinin A4 xanalarında (hər xanada bir rəqəmle) 221.1.1 «əcnəbi işçilər üzrə» və 221.1.2 «yerli işçilər üzrə» sətrlerinin A4 xanalarında göstərilmiş məbləğlərin cami (221.1.1+221.1.2) göstərilir. Bu sətrlərdə hesabat dövrü orzında galırın əldə edilməsi ilə bağlı işə götürən tərəfindən muzdla işləyən fiziki şəxslər (daimi və müvəqqəti) aparan əmək haqqı və ona bərabər tutulan öðənişlərin məbləğləri göstərilir.

Misal: «A» müəssisəsində 2014-cü ildə əsas iş yeri olan 5 nəfər əcnəbi, 40 nəfər yerli işçi çalışmışdır. Həmin dövrə bu işçilər «A» müəssisəsi tərəfindən müvafiq olaraq 7.500,0 manat və 43.000,0 manat əmək haqqı hesablanmış və öðənilmişdir. Eyni zamanda həmin dövrə müvəqqəti əmək müqaviləsi əsasında müəssisədə 2 nəfər əcnəbi vətəndaş çalısmış və onlara 3.500,0 manat əmək haqqı öðənilmişdir. Bu halda 221.1 «Əmək haqqı» və ona bərabər tutulan öðənişlər, 221.1.1 «əcnəbi işçilər üzrə» və 221.1.2 «yerli işçilər üzrə» sətrlerinin A4 xanalarında məbləğlər aşağıdakı kimi yazılırlar:

Sətri / sətri	Göstərici / sətri	Məbləğ manad
221.1	Əmək haqqı və ona bərabər tutulan öðənişlər	5 4 0 0 0 0 0
221.1.1	Əcnəbi işçilər üzrə	1 1 0 0 0 0 0
221.1.2	Yerli işçilər üzrə	1 3 0 0 0 0 0

Bayannamənin 221.2 «Sosial siğorta haqları» sətrinin A4 xanalarında (hər xanada bir rəqəmle) göstərilmiş məbləğlərə qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş nisbat ilə işə götürən tərəfindən hesablanmış icarəsi sosial siğorta ayırmaları göstərilir.

Misal: «A» müəssisəsində 2014-cü ildə asas iş yeri olan 40 nəfər yerli işçi çalışmışdır. Bunların 35 nəfəri daimi 5 nəfəri isə müvəqqəti işçidir. «A» müəssisəsi tərəfindən həmisi işçilər ilə ərzində 9.460,00 manat sosial siyərt aymaları hesablanmışdır (ödənilmişdir). Bu halda 221.2 «Sosial siyərt haqları» strətinin A4 xanalarında məbləğlər aşağıdakı kimi yazılırlar:

Sıra numarası	Göstericiler	Mbbag. mazlata					
		m.1011	m.102	m.103	m.104	m.105	m.106
221.2	Sosyal sigorta hizmetleri	A1	9	4	6	6	0

Bəyannamənin 221.3 «Xammal və materialları» sətrinin A4 xanalarında (her xanada bir rəqəmle) Vergi Məcəlləsinin 139-cu maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydada uçota alınmış və galirin əldə edilməsi ilə bağlı məsələlərə silinmiş əmtəə-material ehtiyatlarının (xammal və material) daşıyıcı aks etdirilir.

Misal: «A» müəssisəsi 2014-cü ildə gəlirin əldə edilməsi bağlı 17.000,0 manat dəyrində xammal və material silmişdir. Bu halda 221.3 «Xammal və materialları» sətrinin A4 xanalarında məbləğlər aşağıdakı kimi yazılır:

221.3	Xanplı və materiallar	A4	1 7 0 0 0 0 0
-------	-----------------------	----	---------------

Beyannamənin 221.4 «Malin dəyəri» sətrinin A4 xanalarında (hər xanada bir rəqəmle) Vergi Macəlləsinin 139-cu maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydada uçota alınmış və gəlirin əldə edilməsi ilə bağlı məsrəflərə aid edilmiş əmtəə-material ehtiyatlarının (malların) dəyəri öks etdirilidir.

Misal: «A» müəssisəsi 2014-cü ildə satınalma əməliyyatlarından gəlirin əldə edilməsi ilə bağlı 16.000,0 manat dəyrində malları məsrəflərə aid etmişdir. Bu halda 221.4 «Malların dəyəri» sətrinin A4 xanalarında məbləğlər aşağıdakı kimi yazılır:

221.4 Milin dixeri

221.5 ‘İçara haqqı’ sətrinin A4 xanalarında 221.5.1 ‘hüquqı şəxslər üzrə’ və 221.5.2 ‘fiziki şəxslər üzrə’ satırlarının A4 xanalarında hüquqı və fiziki şəxslər (Vergi Məcəlləsinin 124-cü maddəsinə müvafiq ödəmə mənbəyində tutulmuş vergini nəzər almadan) ödənilmiş və ya hesablanmış (hamen dövr üzrə vergi uçotu metodundan asılı olaraq) və hesabat dövrünə aid icarə haqqının möbləşirlerin camı (221.5.1+221.5.2) göstərilir.

Misal: «A» müəssisəsi vergi uçotunu kassa metodu ilə aparır və 2014-cü ilin oktyabr ayında «B» müəssisəsinə icarəyə götürülmüş avadanlıqla görə 6 aylıq icarə haqqını (1 aylıq icarə haqqının məbləği - 2.000,0 manat), yəni oktyabr-dekabr 2014-cü il üzrə və yanvar-mart 2015-ci il dövrü üçün 12.000,0 manat avans icarə haqqı ödəmişdir. Bu halda «A» müəssisəsi yalnız 2014-cü ilin oktyabr-dekabr aylarına aid 6.000,0 manat ($12.000,0 / 6 * 3$) icarə haqqını 2014-cü il üzrə məsrəflərdə eks etdiyiməlidir. Bundan başqa «A» müəssisəsi 2014-cu il üzrə fiziki şəxslər icarəyə götürülmüş avtoməşinə görə 4.000,0 manat icarə haqqı ödəmişdir. Bu halda 221.5.1 «icarə haqqı» satırının A4 xanalarında, **221.5.1 «hüquqi şəxslər üzrə»** və **221.5.2 «fiziki şəxslər üzrə»** satırlarının A4 xanalarında məbləğlər aşağıdakı kimi yazılırlar:

- 221.5** İsteği karşı
- bildirgi şeşeler iżra
- 221.5.1** - fiziki şeşeler iżra
- 221.5.2** - fiziki şeşeler iżra

A4					1	0	0	0	0	0
A4					0	0	0	0	0	0
A4					0	0	0	0	0	0

Bəyannamənin 221.6 «Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qərarı ilə müəyyən edilmiş eza-miyəyi xarcların məbləğləri» satırının A4 xanaxalarında (her xanada bir rəqəmle) hesabat dövrü ərzində müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təsdiq edilmiş normalar daxilində çəkilən eza-miyəyi xarcların məbləğləri öks idariləmildir.

Qeyd: Faktiki ezamiiyyə xərclərinin normadan artıq hissəsi Vergi Məcəlləsinin 109.7-ci maddəsinə əsasən gəlirdən çıxılan xərclərə aid edilmir.

Misal: «A» müəssisəsinin 2014-cu ildə faktiki ezamiyə xərcləri 19.000,0 manat təşkil etmiş, lakin bu mələğin 4.000,0 manatı qanunvericiliklə müyyən edilmiş normadın artıq olmuşdur. Bu halda, «A» müəssisəsi 2014-cu il üzrə məsəflərinə ezamiyə xərcləri kimi 15.000,0 manat ($19.000,0 - 4.000,0$) adı etməli və **221.6** «Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qararı ilə müyyən edilmiş ezamiyə xərclərinin məbləğləri» satırının A4 xanaxalarında məbləğlər aşağıdakı kimi yazarı:

Bəyannamənin 221.7 «Enerji xərcləri» sətrinin A4 xanalarında (hər xanada bir rəqəmle) hesabat dövrü ərzində gəlirin əldə edilməsi ilə bağlı çəkilmiş enerji xərclərinin mələği əks etdirilir.

Misal: «A» müəssisəsinin 2014-cü ildə gəlirin əldə edilməsi ilə bağlı enerji xərcləri 28 000,0 manat təşkil etmişdir. Bu halda 221.7 «Enerji xərcləri» sətrinin A4 xanalarında məbləğlər aşağıdakı kimi yazılırlar:

221.7 İnajî seveleri

Hesabat dövrü ərzində gəlirin əldə edilməsi ilə bağlı qaz, yanacaq, su və kanalizasiya, rabitə, mühafizə, bank xidməti üzrə xərclər və reklam xərclərinin möbləşgəri bayannamənin 221.8 «Qaz xərcləri», 221.9 «Yanacaq xərcləri», 221.10 «Su və kanalizasiya xərcləri», 221.11 «Rabitə xərcləri», 221.12 «Mühafizə xərcləri», 221.13 «Bank xidməti üzrə xərclər», 221.14 «Reklam xərcləri» saitlarının A4 xanaxalarında (har xanaxada bir rəqəmə) 221.7 satır üzrə misaldı göstərilən qaydada eks etdirilməlidir.

Bayannamənin 221.15 «Biləvəsità məlların təqdim edilməsi (işlərin görülməsi, xidmətlərin göstəriləmisi) ilə bağlı sair xərclər» satırının A4 xanalarında (hər xanaxada bir rəqəmələ) hesabat dövrü ərzində gəlirin əldə edilməsi ilə bağlı çəkilməsi, lakin 221.1-221.14 satırıldır göstəriləmisi nəzərdə tutulmamış biləvəsità məlların təqdim edilməsi (işlərin görülməsi, xidmətlərin göstəriləmisi) ilə bağlı sair xərclərin məbləği oks etdirilməlidir.

Misal: «A» MMC 2014-cü ildə ciddi üçot blanklarının çapı ilə əlaqədər «B» MMC-nə 2.500,0 manat vəsiat xərcləmişdir. Bu halda 221.15 «Biləvəsiti məllərin təqdim edilməsi (işlərin görülməsi, xidmətlərin göstərilməsi) ilə bağlı sair xərclər» sətrinin A4 xanalarında məbləğlər aşağıdakı kimi yazırlar:

221.15

Biləvəstə mellən təqdim olunmuş (şəhər, idarəət, xidmətlərin göstərilməsi) ilə bağlı surətlər

A4	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]
----	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------

Bəyannamənin 222 «Borca görə faizlər və onuna bağlı olan xərclər» sətrinin A4 xanalarında Vergi Məcəlləsinin 110-cu maddəsinə əsasən xərclər aid edilmiş oları və bəyannamənin 221.1 «Rezident üzrə faizlər», 222.2 «Faizlərlə əlaqədar xərclər və ayırmalar» və 222.3 «Qeyri-rezident üzrə faizlər» sətrlərinin A4 xanalarında hüquq və fiziki şəxslər ədənilmiş və ya ədənilmiş olan (hesabat dövründə seçilən vergi üçotu metodundan asılı olaraq), Vergi Məcəlləsinin 13.2.16-ci maddəsinə əsasən Azərbaycan mənbəyində əldə edilən faizlərdən ödəmə mənbəyində tutulan vergi nəzərə alınmadan və hesabat dövründə aid məbləğlərin cəmi (222.1+222.2+222.3) göstərilir.

222.2 «Faizlərlə əlaqədar xərclər və ayırmalar» sətrinin xanaları banklar və bank fəaliyyəti-nin ayrı-ayrı növlərini hayata keçirən təşkilatlar tərəfindən doldurulur və bu sətrin A4 xanalarında Vergi Məcəlləsinin 111.3-cü maddəsinə əsasən qanunvericiliyə müvafiq qaydada xüsusi etibatlı fondlarından yardımılmına aid edilən ayırmalar üzrə 222.2.1 «Aktivlər üzrə mümkün zərərlərin ədənilməsi üçün xüsusi ehtiyatın yardımılmına ayırmalar» sətrinin A4 xanalarında və 222.2.2 «Faizlərlə bağlı digər xərclər» sətrinin A4 xanalarında göstərilmiş ədənilmiş və ya ədənilmiş elan (hesabat dövründə seçilən vergi üçotu metodundan asılı olaraq) və hesabat dövründə aid məbləğlərin cəmi göstərilir.

Misal 1: «A» təşkilat vergi məqsədləri baxımından rezident olan «NBank»-a alınmış kreditə görə 2014-cü il ərzində 11.000,0 manat faiz hesablanmışdır. Eyni zamanda təşkilat qeyri-rezident «Barklays Bank»-dan alınmış digər kreditə görə həmin dövrə 42.000,0 manat faiz hesablanmışdır. Bu halda 222, 222.1 və 222.3 sətrlərinin A4 xanalarında məbləğlər aşağıdakı kimi yazılsın:

222.1 Borca görə faizlər və onuna bağlı olan xərclər

222.1 Rezident üzrə faizlər

222.2 Faizlərlə əlaqədar xərclər və ayırmalar

222.2.1 - aktivlər üzrə ehtiyatın ədənilməsi üçün xüsusi etibatlı fondlarından yardımılmır

222.2.2 - məbləğlər xərclər

222.3 Qeyri rezident üzrə faizlər

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

Misal 2: Rezident bank tərəfindən 2014-cü il ərzində verilmiş kreditlər üzrə yardımılmış xüsusi ehtiyat fonduna 35000,0 manat ayırmalar hesablanmış, habelə ədənilmiş faizlərlə bağlı elave 4000,0 manat xərc çəkmişdir. Bu halda bəyannamənin 222, 222.2, 222.2.1 və 222.2.2 sətrlərinin A4 xanalarında məbləğlər aşağıdakı kimi yazılsın:

222.1 Borca görə faizlər və onuna bağlı olan xərclər

222.1 Rezident üzrə faizlər

222.2 Faizlərlə əlaqədar xərclər və ayırmalar

222.2.1 - aktivlər üzrə ehtiyatın ədənilməsi üçün xüsusi etibatlı fondlarından yardımılmır

222.2.2 - məbləğlər xərclər

222.3 Qeyri rezident üzrə faizlər

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

Bəyannamənin 223 «Royalti» sətrinin A4 xanalarında 223.1 «Rezident üzrə royləti» və 223.2 «Qeyri-rezident üzrə royləti» sətrlərinin A4 xanalarında hüquqi və fiziki şəxslər ədənilmiş və ya ədənilmiş olan (hesabat dövründə seçilən vergi üçotu metodundan asılı olaraq) və hesabat dövründə aid məbləğlərin (ödəmə mənbəyində tutulmuş vergi nəzərə alınmadan) cəmi (223.1+223.2) göstərilir.

Misal: Kassa metodu ilə vergi üçotunu aparan «A» müəssisəsi 2014-cü ildə müəllif hüquqlarından istifadəyə görə rezident fiziki şəxso 5.000,0 manat (ödəmə mənbəyində 700,0 (5.000,0*14%) manat vergi tutaraq), həmin dövrə qeyri-rezident «Tyun» şirkətinə isə təqdim edilmiş patentə görə 10.000,0 manat (ödəmə mənbəyində 1.400,0 (10.000,0*14%) manat vergi tutaraq) royləti ədənilmişdir. Bu halda 223, 223.1 və 223.2 sətrlərinin A4 xanalarında məbləğlər aşağıdakı kimi yazılsın:

223 Royalti

223.1 Rezident üzrə royləti

223.2 Qeyri rezident üzrə royləti

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

Bəyannamənin 224 «Xarici hüquqi şəxsin baş (əsas) ofisi tərəfindən çəkilmiş və Azərbaycan Respublikası ilə bir başa bağlı xərclər» sətrinin A4 xanalarında (hər xanada bir rəqəmle) hesabat dövrü ərzində Azərbaycan Respublikasında qeyri-rezidentin daimi nümayəndəliyinin sahibkarlıq fəaliyyəti ilə bağlı xəricdə yerləşən baş ofis tərəfindən çəkilən xərcləri aks etdirilir.

Misal: Qeyri-rezidentin Azərbaycan Respublikasındaki nümayəndəliyi rabitə xidmətlərinin göstərilməsi üzrə sahibkarlıq fəaliyyəti ilə möşəkul olur. Bununla əlaqədar 2014-cü ildə xəricdə yerləşən baş ofis tərəfindən istifadəyə görə digər qeyri-rezidentə 6.000,0 ABŞ dolları məbləğində haqq ödənilmişdir. Bu halda 224 «Xarici hüquqi şəxsin baş (əsas) ofisi tərəfindən çəkilmiş və Azərbaycan Respublikası ilə bir başa bağlı xərclər» sətrinin A4 xanalarında Vergi Məcəlləsinin 69-cu maddəsinə əsasən hesablanmış məbləğ manatla aşağıdakı kimi yazılsın:

224 Xarici hüquqi şəxsin baş (əsas) ofisi tərəfindən çəkilmiş və Azərbaycan Respublikası ilə tətbiq olunan xərclər

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

Bəyannamənin 225 «Ümidsiz borclar» sətrinin A4 xanalarında (hər xanada bir rəqəmle) Vergi Məcəlləsinin 111.1 və 111.2 maddələrinə əsasən avallar məllətlərin təqdim ediləsindən, xidmətlərin göstərilməsindən və işlərin görülməsindən ümumi gəlirə daxil edilmiş galirlərin hesabat dövrü ərzində ümidsiz borc kimi silinmiş məbləğləri aks etdirilmişdir.

Misal: Hesablama metodu ilə vergi üçotunu aparan «B» müəssisəsi 2012-ci ildə təqdim edilmiş malların 60.000,0 manat məbləğindən dəyərini ümumi gəlirə daxil etmişdir. 2014-cü ildə vaxtı ilə təqdim edilmiş bu malların dəyərinin müvafiq icra həkimiyəti orqanı tərəfindən alınmasının mümkün olmadığı təsdiq edildikdən sonra, həmin məbləğ ümidsiz borc kimi 225 «Ümidsiz borclar» sətrinin A4 xanalarında aşağıdakı kimi yazılsın:

225 Ümidsiz borclar

A4 [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

Bəyannamənin 226 «Elmi tədqiqat, layihə-axtarış və təcrübə konstruktur işlərinə çəkilən xərclər» satrının A4 xanalarında (hər xanada bir rəqəmle) Vergi Məcəlləsinin 113-cü maddəsinə əsasən golirdən çıxılan məbləğlər eks etdirilir.

Misal: Kassa metodu ilə vergi üçüntü aparan «A» müəssisəsi 2014-cü ildə elmi tədqiqat işlərinə görə 20.000,0 manat xərc ödəmişdir. Bu halda 226 «Elmi tədqiqat, layihə-axtarış və təcrübə konstruktur işlərinə çəkilən xərclər» satrının A4 xanalarında məbləğ aşağıdakı kimi yazılır:

226	Elmi tədqiqat, layihə-axtarış və təcrübə konstruktur işlərinə çəkilən xərclər		2 0 . 0 0 0 0
-----	---	--	---------------

Sahibkarlıq və qeyri-sahibkarlıq fəaliyatində istifadə edilən əsas vasaitlər üzrə Vergi Məcəlləsinin 114-cü maddəsinə əsasən hesablanmış amortizasiya ayırmaları, habelə əsas vasaitlərin təqdim və lağv edilməsindən əmələ gələn xərclər bəyannamənin 227 «Amortizasiya ayırmaları, əsas vasaitlərin təqdim edilməsi və lağvi üzrə gəlirdən çıxılan xərclər» satrının A4 xanalarında (hər xanada bir rəqəmle) göstərilir. Bu 227-ci satırda 227.1 «Binalar, tikililər və qurğular üzrə hesablanmış amortizasiya», 227.2 «Maşınlar, avadanlıq və hesablama texnikası üzrə hesablanmış amortizasiya», 227.3 «Nəqliyyat vasitələri üzrə hesablanmış amortizasiya», 227.4 «İş heyvanları üzrə hesablanmış amortizasiya», 227.5 «Geoloji-kəşfiyyat işlərinə və təbii ehtiyatların hasilatına hazırlıq işlərinə çəkilən xərclər», 227.6 «Qeyri-maddi aktivlər üzrə hesablanmış amortizasiya», 227.7 «Diger əsas vasaitlər üzrə hesablanmış amortizasiya» və 227.8 «VM-nin 114.6 maddəsinə əsasən çıxılan əsas vasaitlərin qalıq dəyərinin məbləği» və 227.9 «Təqdim edilmiş əsas vasaitlərin dəyəri» satırlarının A4 xanalarında hesabat dövrü üzrə hesablanmış amortizasiya məbləğlərinin və əsas vasaitlərin təqdim edilməsi və lağvi üzrə gəlirdən çıxılan xərclərin cəmi (227.1+227.2+227.3+227.4+227.5+227.6+227.7+227.8+227.9) göstərilir.

227.4 «iş heyvanları üzrə hesablanmış amortizasiya» satrının A4 xanalarında Vergi Məcəlləsinin 114.2.2 maddəsinə əsasən amortizasiya olunmayan məhsuldar heyvanlardan başqa, bütün iş heyvanları üzrə Vergi Məcəlləsinin 114.3.4 maddəsində müəyyən edilmiş normalara müvafiq hesablanmış amortizasiya məbləğləri göstərilir.

227.5 «Geoloji-kəşfiyyat işlərinə və təbii ehtiyatların hasilatına hazırlıq işlərinə çəkilən xərclər» satrının A4 xanalarında geoloji-kəşfiyyat işlərinə və təbii ehtiyatların hasilatına çəkilən xərclərin, habelə bu işlərlə əlaqədar qeyri-maddi aktivlərə çəkilən xərclərin Vergi Məcəlləsinin

227.6 maddəsində müəyyən edilmiş normalara müvafiq hesablanmış amortizasiya məbləğləri göstərilir.

227.6.1 «Qeyri-maddi aktivlər üzrə hesablanmış amortizasiya» satrının A4 xanalarında 1 il-dən artıq təsərrüfat fəaliyyətində istifadə olunan qeyri-maddi aktivlərin dəyərinə, onların alınmasına və ya istehsalına çəkilən xərclər daxil olmaqla (belə xərclər əvvələr gəlirdən çıxılmamışdır), Vergi Məcəlləsinin 114.3.6 maddəsində müəyyən edilmiş normalara müvafiq hesablanmış amortizasiya məbləğlərinin cəmi (227.6.1+227.6.2) göstərilir.

227.6.2 «İstifadə mündəttisi məlum olmayan qeyri-maddi aktivlər üzrə hesablanmış amortizasiya» satrının A4 xanalarında 1 il-dən artıq təsərrüfat fəaliyyətində istifadə olunan qeyri-maddi aktivlərin dəyərinə, onların alınmasına və ya istehsalına çəkilən xərclər daxil olmaqla (belə xərclər əvvələr gəlirdən çıxılmamışdır), Vergi Məcəlləsinin 114.3.6 maddəsində müəyyən edilmiş normalara müvafiq hesablanmış amortizasiya məbləğləri göstərilir.

227.6.1 «İstifadə mündəttisi məlum olan qeyri-maddi aktivlər üzrə hesablanmış amortizasiya»

satrınıq, A3 xanalarında 1 il-dən artıq təsərrüfat fəaliyyətində istifadə olunan qeyri-maddi aktivlərin dəyərinə, onların alınmasına və ya istehsalına çəkilən xərclər daxil olmaqla (belə xərclər əvvələr gəlirdən çıxılmamışdır), Vergi Məcəlləsinin 114.3.6 maddəsində müəyyən edilmiş normalara müvafiq hesablanmış amortizasiya məbləğləri göstərilir.

227.7 «Diger əsas vasaitlər üzrə hesablanmış amortizasiya» satrının A4 xanalarında 227.1-227.6-ci satırlarında göstərilən amortizasiya olunan aktivlərdən başqa, Vergi Məcəlləsinin 114.3.7 maddəsinə əsasən bu kateqoriyaya aid olan əsas vasaitlərə hesablanmış amortizasiya məbləğlərinin cəmi göstərilir.

227.8 «VM-nin 114.6 maddəsinə əsasən çıxılan əsas vasaitlərin qalıq dəyərinin məbləği» və 227.9 «Təqdim edilmiş əsas vasaitlərin dəyəri» satırlarının A4 xanalarında əsas vasaitin əvvəlki ilin sonuna qalıq dəyəri 500 manatdan və ya ilkin dəyərinin 5 %-dan az olan və hesabat ilə ərzində təqdim edilmiş əsas vasaitlərin əvvəlki ilin sonuna qalıq dəyəri göstərilir.

Bəyannamənin 228 «Təmir xərcləri» satrının A4 xanalarında 228.1 «Binalar, tikililər və qurğular üzrə hesablanmış təmir xərcləri», 228.2 «Maşınlar, avadanlıq və hesablama texnikası üzrə hesablanmış təmir xərcləri», 228.3 «Nəqliyyat vasitələri üzrə hesablanmış təmir xərcləri», 228.4 «Diger əsas vasaitlər üzrə hesablanmış təmir xərcləri» və 228.5 «İcaraya götürülmüş əsas vasaitlərin təmir xərcləri» satırlarının A4 xanalarında hesabat dövründə çəkilmiş və Vergi Məcəlləsinin 115-ci maddəsinə əsasən xərclərə aid edilən təmir xərclərinin cəmi (228.1+228.2+228.3+228.4) göstərilir.

Bəyannamənin 228.1, 228.2, 228.3 və 228.4-cü sətrinin xanalarında Vergi Məcəlləsinin 115.1.1 maddəsinə əsasən əsas vasaitlərin aid olduğu müvafiq kateqoriyanın ilin sonuna qalıq dəyərinin həmin maddədə müəyyən edilmiş dərəcələr daxilində çəkilmiş təmir xərcləri əks olunur. 228.5-ci sətrinin xanalarında İcaraya verənən icarəçi arasında bağlanmış icarə müqaviləsinin şartlarından asılı olaraq Vergi Məcəlləsinin 115.1.1 maddəsinə əsasən əsas vasaitlərin aid olduğu müvafiq kateqoriyanın ilin sonuna qalıq dəyərinin həmin maddədə müəyyən edilmiş dərəcələr daxilində çəkilmiş təmir xərcləri əks olunur.

Misal: Kassa metodu ilə vergi üçüntü aparan «A» müəssisəsi 2014-cü il ərzində «Binalar, tikililər və qurğular» kateqoriyasına aid olan 250.000,0 manat qalıq dəyərində əsas vasaitlərin təmirinə 12.000,0 manat, «Maşınlar, avadanlıq və hesablama texnikası» kateqoriyasına aid olan 80.000,0 manat qalıq dəyərində əsas vasaitlərin təmirinə 3.000,0 manat, «Nəqliyyat vasitələri» kateqoriyasına aid olan 50.000,0 manat qalıq dəyərində əsas vasaitlərin təmirinə 11.000,0 manat, «Diger əsas vasaitlər» kateqoriyasına aid olan 30.000,0 manat qalıq dəyərində əsas vasaitlərin təmirinə 2.000,0 manat, İcaraya götürülmüş 20.000,0 manat qalıq dəyərində avadanlığın təmirinə 1.500,0 manat, ümumilikdə 29.500,0 manat təmir xərci çəkmişdir. Bu halda 228.1-ci sətin xanalarında bu kateqoriya əsas vasaitlər üzrə təmir xərcləri müəyyən edilmiş normadan artı olduğu üçün norma daxilində 5.000,0 manat (12.000,0>250.000,0x2%-5.000,0), 228.2-ci sətin xanalarında bu kateqoriya əsas vasaitlər üzrə təmir xərcləri müəyyən edilmiş normadan artı olduğu üçün norma daxilində 900,0 manat (2.000,0>30.000,0x3%-900,0), 228.5-ci sətin xanalarında bu kateqoriya əsas vasaitlər üzrə təmir xərcləri müəyyən edilmiş normadan artı olduğu üçün norma daxilində 1.000,0 manat (1.500,0>20.000,0x5%-1.000,0) göstərilir.

000,0x5% = 1.000,0 təmir xərcləri eks olunur və bu satırların A4 xanalarında aşağıdakı kimi yazılır:

228	Təmir xərcləri	
228.1	Biraltı, ükülü və qeyri-fiziki idarəə hesablanmış təmir xərcləri	
228.2	Məşinər, avtomobillər və hesablanmış təmir xərcləri	
228.3	Nəqliyyat vasitələri dəri hesablanmış təmir xərcləri	
228.4	Diger idarəə vasitələr dəri hesablanmış təmir xərcləri	
228.5	Kərəyən gətirülfis, əsas cəsdi ilə təmir xərcləri	

Bəyannamənin 229 «Nəqliyyat xərcləri» satırının A4 xanalarında 229.1 «Rezident üzrə nəqliyyat xərcləri» və 229.2 «Qeyri-rezident üzrə nəqliyyat xərcləri» satırlarının A4 xanalarında hesab dövründə gorlin əldə edilməsi ilə bağlı vergi ödəyicisinin seçdiyi vergi uçotu metodundan asılı olaraq ödənilmiş və ödənilməli olan nəqliyyat xərclərinin (ödəmə mənbəyində tutulmuş olan vergiləri nəzər almadan) cəmi (229.1+229.2) göstərilir.

Misal: «A» müəssisəsinə 2014-cü ildə nəqliyyat xidmatına görə rezident «B» müəssisəsi 4.000,0 manat, qeyri-rezident «Eysberq» şirkəti isə 7.000,0 manat məbləğində xidmət göstərmişdir. Bu halda 229, 229.1 və 229.2-ci satırların A4 xanalarında məbləğlər aşağıdakı kimi yazılır:

229	Nəqliyyat xədai	
229.1	Rezident üzrə nəqliyyat xərcləri	
229.2	Qeyri-rezident üzrə nəqliyyat xərcləri	

Bəyannamənin 230 «Şigorta üzrə xərclər» satırının A4 xanalarında (hər xanada bir rəqəmle) satırda 230.1 «Şigorta fəaliyyəti üzrə xərclər» və 230.2 «Ödənilmiş şigorta haqları» satırlarının A4 xanalarında hesab dövrü üzrə ödənilmiş şigorta xərclərinin cəmi (230.1+230.2) göstərilir.

230.1 «Şigorta fəaliyyəti üzrə xərclər» satırının xanaları şigorta fəaliyyəti ilə maşğul olan təşkilatlar tərəfindən doldurulur və bu satırın xanalarında 230.1.1 «Şigorta ehtiyatlarına ayırmalar» altstrukturda göstərilmiş Vergi Məccəlisinin 112-ci maddəsinə əsasən hesablanmış ehtiyat şigorta fonduna ayırma məbləğlərinin, 230.1.2 «Təkrarsıgortaya verilmiş şigorta haqları (mükafatları)» altstrukturda göstərilmiş təkrarsıgortaya verilmiş şigorta haqların (Vergi Məccəlisinin 125.1.3-cü maddəsinə əsasən ödəmə mənbəyində tutulmuş olan vergiləri nəzər almadan) və 230.1.3 «Şigorta fəaliyyəti üzrə sair xərclər» altstrukturda göstərilmiş hesabat dövrünə aid şigorta fəaliyyətinə aid digər xərclərin cəmi, (230.1.1+230.1.2+230.1.3) göstərilir.

230.2 «Ödənilmiş şigorta haqları» satırının xanaları sahibkarlıq fəaliyyəti ilə maşğul olan (şigorta fəaliyyətindən başqa) müəssisələr tərəfindən doldurulur.

Misal 1: (şigorta fəaliyyəti ilə maşğul olan hüquqi şəxslərə dair): Şigorta fəaliyyəti ilə maşğul olan «A» şirkəti tərəfindən 2014-cü ildə qanunvericiliklə müəyyən edilmiş normalara uyğun olaraq ehtiyat şigorta fonduna 18.000,0 manat ayırma hesablanmışdır. Eyni zamanda həmin dövrdə bu şirkət təkrarsıgortaya üzrə xərçi şigorta şirkətinə 52.000,0 manat haqq, habəla şigorta fəaliyyəti ilə bağlı 12.000,0 manat məbləğində sair xərclərə ödəmişdir. Bu halda 230 «Şigorta üzrə xərclər» satırının və bu satırın altsatırlarının A4 xanalarında məbləğlər aşağıdakı kimi göstərilir.

230	Şigorta üzrə xərclər	
230.1	Şigorta fəaliyyəti üzrə xərclər	
230.1.1	- şigorta ehtiyatlarına ayırmalar	
230.1.2	- təkrarsıgortaya verilmiş şigorta haqları (mükafatları)	
230.1.3	- şigorta fəaliyyəti üzrə sair xərclər	
230.2	Ödənilmiş şigorta haqları	

Bəyannamənin 231 «Səhmlər, istiqrazlar və digər qiymətli kağızların, iştirak paylarının, borc öhdəliklərinin və tələblərinin alınması ilə bağlı xərclər» satırının A4 xanalarında hüquqi şəxslər tərəfindən bu bəyannamənin 207 satırında göstərilən gorlların əldə edilməsi ilə bağlı çəkilən xərclər eks etdirilməlidir.

Bəyannamənin 231 «Səhmlər, istiqrazlar və digər qiymətli kağızların, iştirak paylarının, borc öhdəliklərinin və tələblərinin alınması ilə bağlı xərclər» satırının A4 xanalarında 231.1 «Səhmlərin alınması ilə bağlı xərclər», 231.2 «İstiqrazların alınması ilə bağlı xərclər», 231.3 «Digər qiymətli kağızların alınması ilə bağlı xərclər», 231.4 «İştirak paylarının alınması ilə bağlı xərclər», 231.5 «Borc öhdəliklərinin alınması ilə bağlı xərclər» və 231.6 «Borc tələblərinin alınması ilə bağlı xərclər» satırlarının A4 xanalarında göstərilmiş məbləğlərin cəmi (231.1 + 231.2 + 231.3 + 231.4 + 231.5 + 231.6) (hər xanada bir rəqəmle) göstərilir.

Misal: Müəssisəsinə 2014-cü ildə səhmlərin alınması ilə bağlı xərci 40.000,0 manat, istiqrazların alınması ilə bağlı xərci 30.000,0 manat, digər qiymətli kağızların alınması ilə bağlı xərci 60.000,0 manat, iştirak paylarının alınması ilə bağlı xərci 10.000,0 manat, borc öhdəliklərinin alınması ilə bağlı xərci 120.000,0 manat və borc tələblərinin alınması ilə bağlı xərci 100.000,0 manat təşkil etmişdir. Bu halda bəyannamənin 231 «Səhmlər, paylar, istiqrazlar və digər qiymətli kağızlar, iştirak paylarının, borc öhdəliklərinin və tələblərinin alınması ilə bağlı xərclər» satırının A4 xanalarında 231.1 «Səhmlərin alınması ilə bağlı xərclər», 231.2 «İstiqrazların alınması ilə bağlı xərclər», 231.3 «Digər qiymətli kağızların alınması ilə bağlı xərclər», 231.4 «İştirak paylarının alınması ilə bağlı xərclər», 231.5 «Borc öhdəliklərinin alınması ilə bağlı xərclər» və 231.6 «Borc tələblərinin alınması ilə bağlı xərclər» satırlarının A4 xanalarında məbləğlər aşağıdakı kimi yazılır.

$000 \cdot 0 \times 5\% = 1,000,0$) təmir xərcləri eks olunur və bu sətirlərin A4 xanalarında aşağıdakı kimi yazılırlar:

Bəyannamənin 229 «Naqliyyat xərcləri» sətrinin A4 xanalarında 229.1 «Rezident üzrə naqliyyat xərcləri» və 229.2 «Qeyri-rezident üzrə naqliyyat xərcləri» satırlarının A4 xanalarında hesabat dövründə gəlinir. Əldə edilməsi ilə bağlı vergi ödəyicisinin seçdiyi vergi uçotu metodundan asılı olaraq ödənilmiş və ödənilməli olan naqliyyat xərclərinin (ödəmə mənbəyində tutulmuş olan vergiləri nəzərə alınmadan) cəmi (229.1+229.2) göstərilir.

Misal: «A» müəssisəsinə 2014-cü ildə nəqliyyat xidmətinə görə rezident «B» müəssisəsi 4.000,0 manat, qeyri-rezident «Eysberq» şirkəti isə 7.000,0 manat məbləğində xidmət göstərmişdir. Bu halda 229, 229,1 və 229,2-ci səitlərin A4 xanalarında məbləğlər aşağıdakı kimi yazılırlar:

229	Nəqliyyat xərdəri	A4	1 0 0 0 0 0
229.1	Rezident üzrə nəqliyyat xərdəri	A4	4 0 0 0 0 0
229.2	Qeyri rezident üzrə nəqliyyat xərdəri	A4	7 0 0 0 0 0

Beyannamənin 230 «Şığorta üzrə xərclər» sətrinin A4 xanalarında (hər xanada bir rəqəmle) sıtirdə 230.1 «Şığorta fealiyyəti üzrə xərclər» və 230.2 «Ödənilmiş şığorta haqları» sıtirlarının A4 xanalarında hesab dövriyə üzrə ödənilmiş şığorta xərclərinin cəmi (230.1+230.2) göstərilir.

230.1 «Şığorta faaliyatı üzre xarçlar» satırının xanaları şığorta faaliyeti ile maşgıl olan teşkilatlar tərəfindən doldurulur və bu satırın xanalarında 230.1.1 «Şığorta ehtiyatlarına ayırmalar» altstratında göstərilmiş Vergi Məcəlləsinin 112-ci maddəsinə əsasən hesablanmış ehtiyat şığorta fonduna ayırma möbləşmənin, 230.1.2 «Tekrarlışığorta» verilmiş şığorta haqları (mükafatları) altstratında göstərilmiş tekrarlışığorta əməliyyatları üzrə ödənilmiş haqların (Vergi Məcəlləsinin 125.1.3-ci maddəsinə əsasən ödəmə mənbəyində tutulmuş olan vergiləri nəzərə almadan) və 230.1.3 «Şığorta faaliyatı üzrə sair xarçlar» altstratında göstərilmiş hesabat dövrünə aid şığorta faaliyyətinə aid digər xarcların cəmi, (230.1.1+230.1.2+230.1.3) göstərilir.

230.2 «Ödənilmiş sigorta haqları» satrının xanaları sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan (sigorta fəaliyyətindən başqa) müəssisələr tərəfindən doldurulur.

Misal 1: (sigorta fəaliyyəti ilə məşğul olan hüquqı şəxslərə dair): Siğorta fəaliyyəti ilə məşğul olan «A» şirkəti tərəfindən 2014-cü ildə qanunvericiliklə müyyən edilmiş normalara uyğun olaraq ehtiyat siğorta fonduna 18.000,00 manat ayrıma hesablanmışdır. Eyni zamanda həmin dövrdə bu şirkət təkrarsıgorta üzrə xarici siğorta şirkətinə 52.000,00 manat haqq, habelə siğorta fəaliyyəti ilə bağlı 12.000,00 manat məbləğində sən xorclərə ödəmişdir. Bu halda 230 «Siğorta üzrə xarclər» satırının və bu satırın altsatırlarının A4 xanalarında məbləğlər asaçıdakı kimi göstərilir.

230	Sığorta tızıcı xərclər			8 2 0 0 0 0 0
230.1	Sığorta fəaliyyəti tızıcı xərclər			8 2 0 0 0 0 0
230.1.1	- sığorta etibarlıdan ayrımlar			1 8 0 0 0 0 0
230.1.2	- tətərsigorta ya verilir sığorta həqçən (mülakatlar)			5 2 0 0 0 0 0
230.1.3	- sığorta fəaliyyəti tızıcı xərclər			1 2 0 0 0 0 0
230.2	Qəbulüş sığorta həqçən			1 1 1 1 1 1 1

Beyannamənin 231 «Şəhmlər, istiqrazlar və digər qiymətli kağızların, iştirak paylarının, borc öhdəliklərinin və tələblərinin alınması ilə bağlı xərclər» satırının A4-xanalarında hüquqi şəxslər tərəfindən bu bayannamənin 207 satrında göstərilən gəlirlərin əldə edilməsi ilə bağlı çəkilən xərclər oks etdirilməlidir.

Beyannamənin 231 «Şəhmlər, istiqraqlar və digər qiymətli kağızların, iştirak paylarının, borc öhdəliklərinin və tələblərinin alınması ilə bağlı xərclər» satırının A4 xanalarında 231.1 «Şəhmlərin alınması ilə bağlı xərclər», 231.2 «İstiqraqların alınması ilə bağlı xərclər», 231.3 «Digər qiymətli kağızların alınması ilə bağlı xərclər», 231.4 «İştirak paylarının alınması ilə bağlı xərclər», 231.5 «Borc öhdəliklərinin alınması ilə bağlı xərclər» və 231.6 «Borc tələblərinin alınması ilə bağlı xərclər» setirlerinin A4 xanalarında göstərilmiş məbləğlərin cəmi (231.1 + 231.2 + 231.3 + 231.4 + 231.5 + 231.6) (hər xanada bir rəqəmle) göstərilir.

Misal: Müssesinin 2014-cü ilda sahmlorun alınması ile bağlı xərci 40.000,0 manat, istiqrazların alınması ile bağlı xərci 30.000,0 manat, digər qiymətli kağızların alınması ile bağlı xərci 60.000,0 manat, iştirak paylarının alınması ile bağlı xərci 10.000,0 manat, borc öhdəliklərinin alınması ile bağlı xərci 120.000,0 manat və borc tələblərinin alınması ile bağlı xərci 100.000,0 manat təşkil etmişdir. Bu haldə boyannanın 231 «Sahmlar, paylar, istiqrazlar və digər qiymətli kağızlar, iştirak paylarının, borc öhdəliklərinin və tələblərinin alınması ile bağlı xərceler» satırının A4 xanalarında 231.1 «Sahmlorun alınması ile bağlı xərcər», 231.2 «İstiqrazların alınması ile bağlı xərcər», 231.3 «Digər qiymətli kağızların alınması ile bağlı xərcər», 231.4 «İştirak paylarının alınması ile bağlı xərcər», 231.5 «Borc öhdəliklərinin alınması ile bağlı xərcər» və 231.6 «Borc tələblərinin alınması ile bağlı xərcər» satırlarının A4 xanalarında məbləğlər aşağıdakı kimi yazılsın.

231	Səmərə, isteqsal və digər qeyriəti keşəllərin, istirak payının, bəzək əhdəliklərinin və tətəblərinin alınması ilə bağlı xərclər	<img alt="A4 form with boxes 3, 6, 9, 12, 15, 18, 21, 24, 27, 30, 33, 36, 39, 42, 45, 48, 51, 54, 57, 60, 63, 66, 69, 72, 75, 78, 81, 84, 87, 90, 93, 96, 99, 102, 105, 108, 111, 114, 117, 120, 123, 126, 129, 132, 135, 138, 141, 144, 147, 150, 153, 156, 159, 162, 165, 168, 171, 174, 177, 180, 183, 186, 189, 192, 195, 198, 201, 204, 207, 210, 213, 216, 219, 222, 225, 228, 231, 234, 237, 240, 243, 246, 249, 252, 255, 258, 261, 264, 267, 270, 273, 276, 279, 282, 285, 288, 291, 294, 297, 299, 302, 305, 308, 311, 314, 317, 320, 323, 326, 329, 332, 335, 338, 341, 344, 347, 350, 353, 356, 359, 362, 365, 368, 371, 374, 377, 380, 383, 386, 389, 392, 395, 398, 401, 404, 407, 410, 413, 416, 419, 422, 425, 428, 431, 434, 437, 440, 443, 446, 449, 452, 455, 458, 461, 464, 467, 470, 473, 476, 479, 482, 485, 488, 491, 494, 497, 499, 502, 505, 508, 511, 514, 517, 520, 523, 526, 529, 532, 535, 538, 541, 544, 547, 550, 553, 556, 559, 562, 565, 568, 571, 574, 577, 580, 583, 586, 589, 592, 595, 598, 601, 604, 607, 610, 613, 616, 619, 622, 625, 628, 631, 634, 637, 640, 643, 646, 649, 652, 655, 658, 661, 664, 667, 670, 673, 676, 679, 682, 685, 688, 691, 694, 697, 699, 702, 705, 708, 711, 714, 717, 720, 723, 726, 729, 732, 735, 738, 741, 744, 747, 750, 753, 756, 759, 762, 765, 768, 771, 774, 777, 780, 783, 786, 789, 792, 795, 798, 801, 804, 807, 810, 813, 816, 819, 822, 825, 828, 831, 834, 837, 840, 843, 846, 849, 852, 855, 858, 861, 864, 867, 870, 873, 876, 879, 882, 885, 888, 891, 894, 897, 899, 902, 905, 908, 911, 914, 917, 920, 923, 926, 929, 932, 935, 938, 941, 944, 947, 950, 953, 956, 959, 962, 965, 968, 971, 974, 977, 980, 983, 986, 989, 992, 995, 998, 1001, 1004, 1007, 1010, 1013, 1016, 1019, 1022, 1025, 1028, 1031, 1034, 1037, 1040, 1043, 1046, 1049, 1052, 1055, 1058, 1061, 1064, 1067, 1070, 1073, 1076, 1079, 1082, 1085, 1088, 1091, 1094, 1097, 1099, 1102, 1105, 1108, 1111, 1114, 1117, 1120, 1123, 1126, 1129, 1132, 1135, 1138, 1141, 1144, 1147, 1150, 1153, 1156, 1159, 1162, 1165, 1168, 1171, 1174, 1177, 1180, 1183, 1186, 1189, 1192, 1195, 1198, 1201, 1204, 1207, 1210, 1213, 1216, 1219, 1222, 1225, 1228, 1231, 1234, 1237, 1240, 1243, 1246, 1249, 1252, 1255, 1258, 1261, 1264, 1267, 1270, 1273, 1276, 1279, 1282, 1285, 1288, 1291, 1294, 1297, 1299, 1302, 1305, 1308, 1311, 1314, 1317, 1320, 1323, 1326, 1329, 1332, 1335, 1338, 1341, 1344, 1347, 1350, 1353, 1356, 1359, 1362, 1365, 1368, 1371, 1374, 1377, 1380, 1383, 1386, 1389, 1392, 1395, 1398, 1401, 1404, 1407, 1410, 1413, 1416, 1419, 1422, 1425, 1428, 1431, 1434, 1437, 1440, 1443, 1446, 1449, 1452, 1455, 1458, 1461, 1464, 1467, 1470, 1473, 1476, 1479, 1482, 1485, 1488, 1491, 1494, 1497, 1499, 1502, 1505, 1508, 1511, 1514, 1517, 1520, 1523, 1526, 1529, 1532, 1535, 1538, 1541, 1544, 1547, 1550, 1553, 1556, 1559, 1562, 1565, 1568, 1571, 1574, 1577, 1580, 1583, 1586, 1589, 1592, 1595, 1598, 1601, 1604, 1607, 1610, 1613, 1616, 1619, 1622, 1625, 1628, 1631, 1634, 1637, 1640, 1643, 1646, 1649, 1652, 1655, 1658, 1661, 1664, 1667, 1670, 1673, 1676, 1679, 1682, 1685, 1688, 1691, 1694, 1697, 1699, 1702, 1705, 1708, 1711, 1714, 1717, 1720, 1723, 1726, 1729, 1732, 1735, 1738, 1741, 1744, 1747, 1750, 1753, 1756, 1759, 1762, 1765, 1768, 1771, 1774, 1777, 1780, 1783, 1786, 1789, 1792, 1795, 1798, 1801, 1804, 1807, 1810, 1813, 1816, 1819, 1822, 1825, 1828, 1831, 1834, 1837, 1840, 1843, 1846, 1849, 1852, 1855, 1858, 1861, 1864, 1867, 1870, 1873, 1876, 1879, 1882, 1885, 1888, 1891, 1894, 1897, 1899, 1902, 1905, 1908, 1911, 1914, 1917, 1920, 1923, 1926, 1929, 1932, 1935, 1938, 1941, 1944, 1947, 1950, 1953, 1956, 1959, 1962, 1965, 1968, 1971, 1974, 1977, 1980, 1983, 1986, 1989, 1992, 1995, 1998, 2001, 2004, 2007, 2010, 2013, 2016, 2019, 2022, 2025, 2028, 2031, 2034, 2037, 2040, 2043, 2046, 2049, 2052, 2055, 2058, 2061, 2064, 2067, 2070, 2073, 2076, 2079, 2082, 2085, 2088, 2091, 2094, 2097, 2099, 2102, 2105, 2108, 2111, 2114, 2117, 2120, 2123, 2126, 2129, 2132, 2135, 2138, 2141, 2144, 2147, 2150, 2153, 2156, 2159, 2162, 2165, 2168, 2171, 2174, 2177, 2180, 2183, 2186, 2189, 2192, 2195, 2198, 2201, 2204, 2207, 2210, 2213, 2216, 2219, 2222, 2225, 2228, 2231, 2234, 2237, 2240, 2243, 2246, 2249, 2252, 2255, 2258, 2261, 2264, 2267, 2270, 2273, 2276, 2279, 2282, 2285, 2288, 2291, 2294, 2297, 2299, 2302, 2305, 2308, 2311, 2314, 2317, 2320, 2323, 2326, 2329, 2332, 2335, 2338, 2341, 2344, 2347, 2350, 2353, 2356, 2359, 2362, 2365, 2368, 2371, 2374, 2377, 2380, 2383, 2386, 2389, 2392, 2395, 2398, 2401, 2404, 2407, 2410, 2413, 2416, 2419, 2422, 2425, 2428, 2431, 2434, 2437, 2440, 2443, 2446, 2449, 2452, 2455, 2458, 2461, 2464, 2467, 2470, 2473, 2476, 2479, 2482, 2485, 2488, 2491, 2494, 2497, 2499, 2502, 2505, 2508, 2511, 2514, 2517, 2520, 2523, 2526, 2529, 2532, 2535, 2538, 2541, 2544, 2547, 2550, 2553, 2556, 2559, 2562, 2565, 2568, 2571, 2574, 2577, 2580, 2583, 2586, 2589, 2592, 2595, 2598, 2601, 2604, 2607, 2610, 2613, 2616, 2619, 2622, 2625, 2628, 2631, 2634, 2637, 2640, 2643, 2646, 2649, 2652, 2655, 2658, 2661, 2664, 2667, 2670, 2673, 2676, 2679, 2682, 2685, 2688, 2691, 2694, 2697, 2699, 2702, 2705, 2708, 2711, 2714, 2717, 2720, 2723, 2726, 2729, 2732, 2735, 2738, 2741, 2744, 2747, 2750, 2753, 2756, 2759, 2762, 2765, 2768, 2771, 2774, 2777, 2780, 2783, 2786, 2789, 2792, 2795, 2798, 2801, 2804, 2807, 2810, 2813, 2816, 2819, 2822, 2825, 2828, 2831, 2834, 2837, 2840, 2843, 2846, 2849, 2852, 2855, 2858, 2861, 2864, 2867, 2870, 2873, 2876, 2879, 2882, 2885, 2888, 2891, 2894, 2897, 2899, 2902, 2905, 2908, 2911, 2914, 2917, 2920, 2923, 2926, 2929, 2932, 2935, 2938, 2941, 2944, 2947, 2950, 2953, 2956, 2959, 2962, 2965, 2968, 2971, 2974, 2977, 2980, 2983, 2986, 2989, 2992, 2995, 2998, 3001, 3004, 3007, 3010, 3013, 3016, 3019, 3022, 3025, 3028, 3031, 3034, 3037, 3040, 3043, 3046, 3049, 3052, 3055, 3058, 3061, 3064, 3067, 3070, 3073, 3076, 3079, 3082, 3085, 3088, 3091, 3094, 3097, 3099, 3102, 3105, 3108, 3111, 3114, 3117, 3120, 3123, 3126, 3129, 3132, 3135, 3138, 3141, 3144, 3147, 3150, 3153, 3156, 3159, 3162, 3165, 3168, 3171, 3174, 3177, 3180, 3183, 3186, 3189, 3192, 3195, 3198, 3201, 3204, 3207, 3210, 3213, 3216, 3219, 3222, 3225, 3228, 3231, 3234, 3237, 3240, 3243, 3246, 3249, 3252, 3255, 3258, 3261, 3264, 3267, 3270, 3273, 3276, 3279, 3282, 3285, 3288, 3291, 3294, 3297, 3299, 3302, 3305, 3308, 3311, 3314, 3317, 3320, 3323, 3326, 3329, 3332, 3335, 3338, 3341, 3344, 3347, 3350, 3353, 3356, 3359, 3362, 3365, 3368, 3371, 3374, 3377, 3380, 3383, 3386, 3389, 3392, 3395, 3398, 3401, 3404, 3407, 3410, 3413, 3416, 3419, 3422, 3425, 3428, 3431, 3434, 3437, 3440, 3443, 3446, 3449, 3452, 3455, 3458, 3461, 3464, 3467, 3470, 3473, 3476, 3479, 3482, 3485, 3488, 3491, 3494, 3497, 3499, 3502, 3505, 3508, 3511, 3514, 3517, 3520, 3523, 3526, 3529, 3532, 3535, 3538, 3541, 3544, 3547, 3550, 3553, 3556, 3559, 3562, 3565, 3568, 3571, 3574, 3577, 3580, 3583, 3586, 3589, 3592, 3595, 3598, 3601, 3604, 3607, 3610, 3613, 3616, 3619, 3622, 3625, 3628, 3631, 3634, 3637, 3640, 3643, 3646, 3649, 3652, 3655, 3658, 3661, 3664, 3667, 3670, 3673, 3676, 3679, 3682, 3685, 3688, 3691, 3694, 3697, 3699, 3702, 3705, 3708, 3711, 3714, 3717, 3720, 3723, 3726, 3729, 3732, 3735, 3738, 3741, 3744, 3747, 3750, 3753, 3756, 3759, 3762, 3765, 3768, 3771, 3774, 3777, 3780, 3783, 3786, 3789, 3792, 3795, 3798, 3801, 3804, 3807, 3810, 3813, 3816, 3819, 3822, 3825, 3828, 3831, 3834, 3837, 3840, 3843, 3846, 3849, 3852, 3855, 3858, 3861, 3864, 3867, 3870, 3873, 3876, 3879, 3882, 3885, 3888, 3891, 3894, 3897, 3899, 3902, 3905, 3908, 3911, 3914, 3917, 3920, 3923, 3926, 3929, 3932, 3935, 3938, 3941, 3944, 3947, 3950, 3953, 3956, 3959, 3962, 3965, 3968, 3971, 3974, 3977, 3980, 3983, 3986, 3989, 3992, 3995, 3998, 4001, 4004, 4007, 4010, 4013, 4016, 4019, 4022, 4025, 4028, 4031, 4034, 4037, 4040, 4043, 4046, 4049, 4052, 4055, 4058, 4061, 4064, 4067, 4070, 4073, 4076, 4079, 4082, 4085, 4088, 4091, 4094, 4097, 4099, 4102, 4105, 4108, 4111, 4114, 4117, 4120, 4123, 4126, 4129, 4132, 4135, 4138, 4141, 4144, 4147, 4150, 4153, 4156, 4159, 4162, 4165, 4168, 4171, 4174, 4177, 4180, 4183, 4186, 4189, 4192, 4195, 4198, 4201, 4204, 4207, 4210, 4213, 4216, 4219, 4222, 4225, 4228, 4231, 4234, 4237, 4240, 4243, 4246, 4249, 4252, 4255, 4258, 4261, 4264, 4267, 4270, 4273, 4276, 4279, 4282, 4285, 4288, 4291, 4294, 4297, 4299, 4302, 4305, 4308, 4311, 4314, 4317, 4320, 4323, 4326, 4329, 4332, 4335, 4338, 4341, 4344, 4347, 4350, 4353, 4356, 4359, 4362, 4365, 4368, 4371, 4374, 4377, 4380, 4383, 4386, 4389, 4392, 4395, 4398, 4401, 4404, 4407, 4410, 4413, 4416, 4419, 4422, 4425, 4428, 4431, 4434, 4437, 4440, 4443, 4446, 4449, 4452, 4455, 4458, 4461, 4464, 4467, 4470, 4473, 4476, 4479, 4482, 4485, 4488, 4491, 4494, 4497, 4499, 4502, 4505, 4508, 4511, 4514, 4517, 4520, 4523, 4526, 4529, 4532, 4535, 4538, 4541, 4544, 4547, 4550, 4553, 4556, 4559, 4562, 4565, 4568, 4571, 4574, 4577, 4580, 4583, 4586, 4589, 4592, 4595, 4598, 4601, 4604, 4607, 4610, 4613, 4616, 4619, 4622, 4625, 4628, 4631, 4634, 4637, 4640, 4643, 4646, 4649, 4652, 4655, 4658, 4661, 4664, 4667, 4670, 4673, 4676, 4679, 4682, 4685, 4688, 4691, 4694, 4697, 4699, 4702, 4705, 4708, 4711, 4714, 4717, 4720, 4723, 4726, 4729, 4732, 4735, 4738, 4741, 4744, 4747, 4750, 4753, 4756, 4759, 4762, 4765, 4768, 4771, 4774, 4777, 4780, 4783, 4786, 4789, 4792, 4795, 4798, 4801, 4804, 4807, 4810, 4813, 4816, 4819, 4822, 4825, 4828, 4831, 4834, 4837, 4840, 4843, 4846, 4849, 4852, 4855, 4858, 4861, 4864, 4867, 4870, 4873, 4876, 4879, 4882, 4885, 4888, 4891, 4894, 4897, 4899, 4902, 4905, 4908, 4911, 4914, 4917, 4920, 4923, 4926, 4929, 4932, 4935, 4938, 4941, 4944, 4947, 4950, 4953, 4956, 4959, 4962, 4965, 4968, 4971, 4974, 4977, 4980, 4983, 4986, 4989, 4992, 4995, 4998, 5001, 5004, 5007, 5010, 5013, 5016, 5019, 5022, 5025, 5028, 5031, 5034, 5037, 5040, 5043, 5046, 5049, 5052, 5055, 5058, 5061, 5064, 5067, 5070, 5073, 5076, 5079, 5082, 5085, 5088, 5091, 5094, 5097, 5099, 5102, 5105, 5108, 5111, 5114, 5117, 5120, 5123, 5126, 5129, 5132, 5135, 5138, 5141, 5144, 5147, 5150, 5153, 5156, 5159, 5162, 5165, 5168, 5171, 5174, 5177, 5180, 5183, 5186, 5189, 5192, 5195, 5198, 5201, 5204, 5207, 5210, 5213, 5216, 5219, 5222, 5225, 5228, 5231, 5234, 5237, 5240, 5243, 5246, 5249, 5252, 5255, 5258, 5261, 5264, 5267, 5270, 5273, 5276, 5279, 5282, 5285, 5288, 5291, 5294, 5297, 5299, 5302, 5305, 5308, 5311, 5314, 5317, 5320, 5323, 5326, 5329, 5332, 5335, 5338, 5341, 5344, 5347, 5350, 5353, 5356, 5359, 5362, 5365, 5368, 5371, 5374, 5377, 5380, 5383, 5386, 5389, 5392, 5395, 5398, 5401, 5404, 5407, 5410, 5413, 5416, 5419, 5422, 5425, 5428, 5431, 5434, 5437, 5440, 5443, 5446, 5449, 5452, 5455, 5458, 5461, 5464, 5467, 5470, 5473, 5476, 5479, 5482, 5485, 5488, 5491, 5494, 5497, 5499, 5502, 5505, 5508, 5511, 5514, 5517, 5520, 5523, 5526, 5529, 5532, 5535, 5538, 5541, 5544, 5547, 5550, 5553, 5556, 5559, 5562, 5565, 5568, 5571, 5574, 5577, 5580, 5583, 5586, 5589, 5592, 5595, 5598, 5601, 5604, 5607, 5610, 5613, 5616, 5619, 5622, 5625, 5628, 5631, 5634, 5637, 5640, 5643, 5646, 5649, 5652, 5655, 5658, 5661, 5664, 5667, 5670, 5673, 5676, 5679, 5682, 5685, 5688, 5691, 5694, 5697, 5699, 5702, 5705, 5708, 5711, 5714, 5717, 5720, 5723, 5726, 5729, 5732, 5735, 5738, 5741, 5744, 5747, 5750, 5753, 5756, 5759, 5762, 5765, 5768, 5771, 5774, 5777, 5780, 5783, 5786, 5789, 5792, 5795, 5798, 5801, 5804, 5807, 5810, 5813, 5816, 5819, 5822, 5825, 5828, 5831, 5834, 5837, 5840, 5843, 5846, 5849, 5852, 5855, 5858, 5861, 5864, 5867, 5870, 5873, 5876, 5879, 5882, 5885, 5888, 5891, 5894, 5897, 5899, 5902, 5905, 5908, 5911, 5914, 5917, 5920, 5923, 5926, 5929, 5932, 5935, 5938, 5941, 5944, 5947, 5950, 5953, 5956, 5959, 5962, 5965, 5968, 5971, 5974, 5977, 5980, 5983, 5986, 5989, 5992, 5995, 5998, 6001, 6004, 6007, 6010, 6013, 6016, 6019, 6022, 6025, 6028, 6031, 6034, 6037, 6040, 6043, 6046, 6049, 6052, 6055, 6058, 6061, 6064, 6067, 6070, 6073, 6076, 6079, 6082, 6085, 6088, 6091, 6094, 6097, 6099, 6102, 6105, 6108, 6111, 6114, 6117, 6120, 6123, 6126, 6129, 6132, 6135, 6138, 6141, 6144, 6147, 6150, 6153, 6156, 6159, 6162, 6165, 6168, 6171, 6174, 6177, 6180, 6183, 6186, 6189, 6192, 6195, 6198, 6201, 6204, 6207, 6210, 6213, 6216, 6219, 6222, 6225, 6228, 6231, 6234, 6237, 6240, 6243, 6246, 6249, 6252, 6255,